

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	260
Land:	Pakistan
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat: Homofili og homoseksualitet
Udgivet:	3. maj 2013
Optaget på baggrundsmaterialet:	20. november 2013

Temanotat

Pakistan: Homofili og homoseksualitet

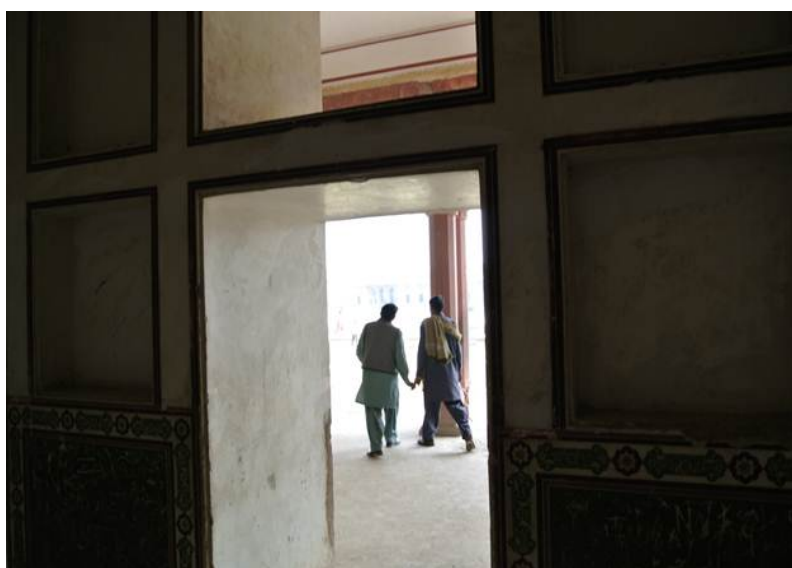

Foto: Raffaele Angius

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Pakistan: Homofili og homoseksualitet**

SUMMARY

This report examines the legal framework related to sexual relationships between persons of the same sex and its implementation in Pakistan, as well as general societal attitudes towards homosexuality and the authorities' protection of homosexuals. Sex between men is illegal, both according to law and religion. No civil rights legislation exists to protect gays and lesbians from discrimination.

In Pakistan, as in many other gender-segregated societies, homosocial behaviour is considered normal, and homosexual sex between men is widespread and accepted under a condition of discretion and silence; *everybody knows what is going on, but nobody talks about it.*

At the same time the general climate for sexual minorities is hostile, and to come forward as a homosexual will expose to risk for sanctions from family, societal isolation, violence and prosecution.

SAMMENDRAG

Dette notatet belyser det lovverket som regulerer seksuelle forhold mellom personer av samme kjønn og dets implementering i Pakistan, samt samfunnets holdninger til homoseksualitet og myndighetenes beskyttelse av homofile. Sex mellom menn er forbudt, både i henhold til lovverk og religion. Lovverket gir ikke homofile eller lesbiske rettigheter, og beskytter dem heller ikke mot diskriminering.

I Pakistan, som i mange kjønnssegregerte samfunn ellers, anses homososial adferd å være normalt, og sex mellom menn er utbredt og akseptert under forutsetning av at det skjer med diskresjon og i skjul; *alle vet hva som foregår, men ingen snakker om det.*

Samtidig er det pakistanske samfunnet preget av fiendtlighet mot seksuelle minoriteter, og det å stå frem som homofil innebærer risiko for sanksjoner fra familie, sosial isolasjon, rettslige problemer og vold.

INNHold

1. Innledning	5
2. Bakgrunn	5
3. Rettstilstanden	6
3.1 Rettsregler	6
3.2 Rettspraksis	7
3.3 Lovforvaltere	9
4. Holdninger – sosiale forhold	10
4.1 Islam	10
4.2 Familie	10
4.2.1 Familie – interaksjon mellom kjønnene	10
4.2.2 Familie – seksuelle relasjoner mellom menn	11
4.3 Pederasti	13
5. Homoseksualitet og homofili	13
5.1 Offentlig kjennskap	14
5.2 Innen familien – ikke offentlig kjent	14
5.3 Juridiske forhold – avtaler mellom homofile menn	15
5.4 Særskilte etniske grupper	15
5.5 Organisert aktivitet/interesseorganisasjoner	15
5.6 Transkjønnede	16
6. Referanser	17

1. INNLEDNING

Dette notatet er utarbeidet på bakgrunn av en konkret henvendelse fra UDI. Notatet berører kun tema og problematikk som er reist i henvendelsen og enkelte avsnitt er i realiteten svar på spesifikke spørsmål. Dette er således ikke en uttømmende redegjørelse for homoseksuell adferd og homofili i Pakistan. Notatet er basert på åpne, offentlig tilgjengelige kilder, Landinfos egne erfaringer fra og kunnskap om Pakistan og samtaler med to kvinnelige menneskerettighetsforkjempere i Islamabad i november 2012; advokat Hina Jilani og en erfaren og profilert akademiker.

2. BAKGRUNN

Innledningsvis må det understrekes at informasjonen i dette notatet er begrenset av enkelte grunnleggende forhold.

- I Pakistan finnes ikke rom for noe offentlig ordskifte om seksualitet.
- Skillet mellom homoseksuelle handlinger og homofil identitet (eller grunnleggende følelsesmessig orientering), er verken en del av en offentlig diskurs eller av folks bevissthet. Det rådende perspektiv er at homoseksualitet dreier seg om frivillige handlinger. Handlinger som, både i henhold til kulturelle og religiøse normer, anses som unaturlige, umoralske og straffbare.
- Pakistan har ingen lover mot diskriminering på grunnlag av seksuell orientering eller kjønn. Verken myndighetene eller andre forholder seg til sosiale kategorier basert på seksuell orientering med unntak for – dog indirekte – gruppen av såkalte *hijraer*. De fleste hijraer er fysiologisk sett menn med en feminin identitet og fremtoning. Pakistan anerkjente, som et av de første land i verden, transkjønnede som en tredje kjønnskategori da pakistansk høyesterett i november 2009 påla National Database & Registration Authority (NADRA) å inkorporere tre kolonner for kjønn i det nasjonale ID-kortet. Eventuell problematikk knyttet til homoseksualitet som identitet for hijraer, er således ”eliminert” ved at de er kategorisert som et særskilt kjønn. Forhold knyttet til denne gruppen, som i de fleste henseende er svært sårbar og diskriminert, vil ikke bli tatt opp i denne responsen.
- Landinfo kjenner ikke til nasjonale organisasjoner som er systematisk og åpent engasjert i rettighetsrelatert arbeid for homofile eller menn som har sex med menn (MSM).¹ Enkelte lokalt baserte grupper av homofile yter imidlertid begrenset, oftest sosial, bistand til homofile og MSM. Den anekdotiske informasjon som foreligger om slike grupper indikerer at de holder lav profil (Ladly 2012).

¹ Betegnelsen omfatter alle menn som har seksuell omgang med andre menn, også de som ikke ser på seg selv som homofile.

- Landinfo er ikke kjent med studier av forhold for homofile eller MSM i Pakistan (med unntak for studier relatert til hiv/aids).

3. RETTSTILSTANDEN

3.1 RETTSREGLER

Dødsstraff og livstidsstraff for homoseksuelle handlinger finnes i flere land som har lovgivning som er influert av eller basert på sharia. Seksuelle handlinger mellom personer av samme kjønn er ulovlig i Pakistan. Rettstilstanden er klar; all seksuell aktivitet utenfor rammen av det heteroseksuelle ekteskap er straffebelagt, både i henhold til sekulær og religiøs lovgivning. Lovverket består av sharia og sekulære lover som kan anvendes alene eller i kombinasjon mot tiltalte. I den sekulære lovgivningen er lovforbudet hjemlet i straffelovens paragraf 377 (Penal Code 1860). Bestemmelsen, som finnes i lignende varianter i straffelovene i flere tidligere britiske kolonier, refererer ikke spesifikt til homoseksualitet, men omhandler handlinger som anses å stride mot "naturenes orden". Bestemmelsen lyder i sin helhet:

Whoever voluntarily has carnal intercourse against the order of nature with any man, woman or animal, shall be punished with imprisonment for life, or with imprisonment of either description for a term which shall not be less than two years nor more than ten years, and shall also be liable to fine.
(Penal Code 1860)

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) anser også den såkalte *hudood*-lovgivningen som relevant for homoseksuelle handlinger (ILGA u.å.). På slutten av 1970-tallet ble det innført bestemmelser for å bringe straffelovgivningen i Pakistan i overensstemmelse med sharia. The Offence of Zina (Enforcement Of Hudood) Ordinance fra 1979 angir straffer for ulike handlinger som omtales som forbrytelser mot Gud i henhold til Koranen og islamsk rettstradisjon. I henhold til Koranen faller de såkalte *zina*-forbrytelsene, som inkluderer utenomekteskapelige seksuelle relasjoner, inn under denne kategorien forbrytelser. The Offence of Zina (Enforcement of Hudood) Ordinance definerer zina slik: "A man and a woman are said to commit 'Zina' if they wilfully have sexual intercourse without being validly married to each other" (Zina Hudood Ordinance 1979, § 4). Maksimumsstraffen for zina er steining til døde. Paragraf 12 omtaler "unaturlige lyster" i forbindelse med tvang, og har dødsstraff som strengeste straffebud.

Landinfo forstår det pakistanske lovverket slik at det ikke, i motsetning til hva som er tilfelle i nabolandene Iran og Afghanistan, hjemler dødsstraff for frivillig samtykket sex mellom personer av samme kjønn. Livstidsstraff etter straffelovens paragraf 377, synes således å være det strengeste straffebud. ILGA, og også andre kilder, indikerer at hudood-lovgivningen, kan ramme sex mellom personer av samme kjønn, og at homoseksualitet er belagt med dødsstraff. I en artikkel på IRIN News heter det:

Such questions might best be put to the country's lawmakers, with Pakistan reportedly being one of the few countries in the world where homosexuality is punishable by death. According to ILGA, Pakistan is one of only eight

countries today still retaining capital punishment for homosexuality (IRIN News 2005).

Landinfo er usikker på om ILGAs beskrivelse av straffenivået er riktig. De innskrenkninger i personkretsen som er hjemlet i § 4 og 5 i The Offence of Zina (Enforcement Of Hudood) Ordinance (referert over) tilsier, slik Landinfo forstår det, at de seksuelle handlingene som kan innebære zina må finne sted mellom personer som (1) enten er ugift eller (2) ikke gift med hverandre og - i tillegg - (3) er av ulikt kjønn. Frivillige seksuelle handlinger mellom personer av samme kjønn rammes ikke av bestemmelsene. De opplysninger Landinfo har om rettslige prosesser i tilknytning til homoseksuelle handlinger indikerer også at hudood-lovgivningens bestemmelser om zina ikke anvendes (se neste kapittel).

For tilfeller hvor det foreligger tvang og vold i forbindelse med homoseksuelle handlinger ("unnatural lust of any person"), synes det imidlertid klart at hudood-lovgivningens bestemmelser kommer til anvendelse. Det betyr at i tilfeller hvor det ikke foreligger samtykke til homoseksuell aktivitet, vil den som anses som overgriper rammes av straffebud som inkluderer bøter og pisking, inntil 25 års fengsel og dødsstraff, cf. § 12 referert ovenfor. Bestemmelsen omhandler således overgrep; ikke frivillig seksuell aktivitet mellom personer av samme kjønn.

3.2 RETTSPRAKSIS

Landinfo er ikke kjent med kilder som systematisk samler informasjon om pakistansk politi og rettsystems implementering av bestemmelsene som er referert ovenfor. Det foreligger heller ingen systematisk informasjon om i hvilken utstrekning og hvordan lovverket forvaltes overfor homofile og personer som har frivillig sex med noen av samme kjønn.

PakistanCriminalRecords.com presenterer kriminalsaker som har vært omtalt i pakistansk presse.² Landinfo har funnet 24 saker hvor det er opplyst å foreligge mistanke om brudd på eller tiltale etter § 377 i straffeloven. I flere av tilfellene synes det også å foreligge tiltale etter andre alvorlige straffebestemmelser, for eksempel § 376 om voldtekt. En rask gjennomgang av sakene indikerer at mange av disse, ifølge pressemeldingene, dreier seg om mindreårige som har blitt misbrukt av voksne. Sett hen til innslaget av vold og tvang som beskrives, kan det umiddelbart fremstå som besynderlig at § 12 i hudood-lovgivningen ikke er anvendt, og at den føderale sharia-domstolen (The Federal Shariat Court) ikke har hatt befatning med flere av sakene som er referert. I de tilfelle hvor saker er reist i eller behandlet av sharia-domstolen, er det også tale om saker som fremstår som seksuelle overgrepssaker mot mindreårige.

Gjennom flere år har den frivillige organisasjonen Sahil samlet omfattende informasjon om seksuelle overgrep mot barn. Organisasjonens erfaringer indikerer at jenter oftest er offer, mens ca. 1/3 er gutter (Pakistan Today 2013). Tallene³ fra Sahil

² Det er verken mulig å si noe om representativitet for karakteren av saker omtalt i pakistansk presse eller pressens mulighet til å fange opp og presentere saker som dreier seg om seksuelle handlinger mellom personer av samme kjønn.

³ Informasjonen fra Sahil er også i all hovedsak basert på presseklipp og således neppe representativ.

reflekter en virkelighet som ble beskrevet i en artikkel fra 2004 i The Boston Globe. I artikkelen heter det:

In villages throughout the country, young boys are often forcibly "taken" by older men, starting a cycle of abuse and revenge that social activists and observers say is the common pattern of homosexual sex in Pakistan. [...] Most people know it happens – from the police to the wives of the men involved (Boston Globe 2004).

Rapporten *Cruel Numbers 2011* spesifiserer ikke overgripernes kjønn, men det fremgår indirekte at de fleste er menn. Overgriperen omtales i hannkjønn (Sahil 2011, s. 4), og Sahils kommentar til at det er registrert "female abettor" i 102 av over 3000 saker registrert i 2011, understreker antagelsen om at de fleste er menn:

The table above indicates that 102 female abettors also supported the abusers in sexual crimes; this is alarming as women are thought to be gentle, kind, caring and weak and therefore are not seen as being involved in such a crime, which is why they are used to trap children. It is very ironical to see them committing such a heinous crime (Sahil, 2011, s. 11-12).

Den foreliggende informasjon indikerer at implementeringen av det religiøse og sekulære lovverket som kriminaliserer seksuelle handlinger mellom personer av samme kjønn, synes å være rettet mot overgrepshandlinger. Det er saker hvor det foreligger maktmisbruk, tvang og vold mot mindreårige som kommer til påtale og får rettslige konsekvenser - ikke frivillig seksuelt samkvem mellom voksne av samme kjønn. Det er viktig å understreke at det, så langt Landinfo kan forstå, ikke foreligger offentlig tilgjengelig og representativ informasjon om eventuell straffeforfølgelse av personer som har frivillig seksuelt samkvem med personer av samme kjønn. Samtidig synes det heller ikke å foreligge indikasjoner på at de nevnte bestemmelser anvendes mot homofile eller homoseksuell "praksis". Landinfo er ikke kjent med ett eneste dokumentert tilfelle av domfellelse for "carnal intercourse against the order of nature with any man, woman or animal" etter § 377 i straffeloven. Landinfo antar at det fordres tradisjonelle islamske krav til bevis for domfellelse i saker etter hudood-lovgivningen; enten at fire troverdige muslimer må bevitne forholdet eller at tiltalte tilstår fire ganger. En kan ikke se bort i fra at beviskravene i seg selv forhindrer straffeforfølgning og i realiteten beskytter personer som i teorien kunne straffeforfølges i henhold til dette lovverket. Denne vurderingen av rettspraksis synes fremdeles å ha gyldighet og å samsvare med informasjon fra kilder som arbeider med spørsmål knyttet til homofile og homoseksualitet. ILGA svarer nei på spørsmålet om straffeloven anvendes ofte, uten å nevne eksempel på at den er anvendt (ILGA u.å.). U.S. Department of State, som heller ikke gir eksempler på anvendelse, har i flere av sine årlige rapporter om menneskerettighetssituasjon i Pakistan påpekt at homofile sjelden straffeforfølges, senest i 2010:

Homosexual intercourse is a criminal offense; in practice, the government rarely prosecuted cases. Gays and lesbians rarely revealed their sexual orientation. There are no laws to protect against discrimination on the basis of sexual orientation (U.S. Department of State 2011).

Landinfo er kjent med flere enkeltstående pressemeldinger på 1990- og 2000-tallet som indikerer at homofile eller personer av samme kjønn som har hatt sex skal være

straffet. De samme sakene synes å gå igjen. En sak som er omtalt av flere kilder er fra Khyber Agency i mai 1997. Den amerikanske organisasjonen for homofile GLAPN, med referanse til World Organization Against Torture (WOAT), indikerer på sitt nettsted Sodomy Laws at også denne saken representerer en voksen-mindreårig relasjon:

The World Organization Against Torture (WOAT) is targeting Pakistan over the recent whipping of two males allegedly caught having sex in a public lavatory. Mohammad Zaman, 38, a mosque worker, and Fahimullah, a 14-year-old student, were lashed publicly May 17 in Bara Bazar in Pakistan's western Khyber Agency, an area administered by local Afridi tribespeople" (GLAPN 2007).

En annen sak som enkelte kilder fremholder som eksempel på reaksjoner mot homoseksuelle, ble referert av BBC i oktober 2005. Denne saken synes også å dreie seg om en voksen-barn relasjon:

Witnesses said a 42-year-old Afghan refugee held a marriage ceremony with a local tribesman of 16 in the remote Khyber region bordering Afghanistan. Gay marriage is not legal in conservative Muslim Pakistan. On hearing of the wedding, a tribal council told the pair to leave the area or be killed for breaking religious and tribal "values and ethics" (BBC 2005).

I begge sakene synes begge parter å ha blitt straffet. Reaksjonene er således rettet mot det homoseksuelle element og ikke mot et eventuelt overgrep mot en mindreårig. Om så var tilfelle, ville ikke offeret ha blitt straffet.

3.3 LOVFORVALTERE

Enkelte kilder peker på en type trakassering mot menn som har sex med menn som Landinfo kjenner fra andre land i regionen, eksempelvis Nepal og Sri Lanka. I likhet med Pakistan, har disse landene et nesten tilsvarende lovforbud mot "unaturlig seksuell omgang" som heller ikke anvendes mot menn som inngår i frivillige seksuelle relasjoner med andre menn (MSM). I alle de tre landene er mulighetene for privatliv begrensede, og det vil være utfordrende å holde tabubelagte relasjoner skjult. Generelt vil det være de svakeste sosioøkonomiske gruppene som er mest synlige og sårbare, eksempelvis prostituerte. De blir ikke arrestert, etterforsket og rettsforfulgt, men risikerer å bli utsatt for ulike former for trakassering, tvang og utpressing av lovforvaltere - oftest lokalt politi. Hasan Mujtaba eksemplifiserer hvorledes korrupsjon, vold og trusler rammer svake MSM. Prostituerte Farukh blir under trusler om tiltale etter loven og om avsløring av hans seksuelle preferanser til familien, jevnlig voldtatt av politimenn. Han må videre betale bestikkelser til politiet for å kunne operere, men han er også involvert i utpressingskriminalitet sammen med politiet (Mujtaba 1997).

Det foreligger også informasjon om trakassering fra private, eksempelvis restaurant- og hoteleiere og halliker. Det vil neppe føre frem å anmelde slike forhold, og politiet har ikke vilje til å følge opp slik trakassering.

Så; slik Landinfo forstår situasjonen, har MSM ikke problemer relatert til strafferettslig forfølgelse. De som er mest synlige i det offentlige rom risikerer imidlertid å bli trakassert av politiet; en trakassering som synes både å være

økonomisk og seksuelt motivert. Trakasseringen rammer antagelig i første rekke personer med svak sosio-økonomisk bakgrunn og hijraer. Forbudet fungerer som et fundament for trusler; trusler som åpner for utpressing.

4. HOLDNINGER – SOSIALE FORHOLD

4.1 ISLAM

Islam og islamsk tenkning preger alle samfunnsområder i Pakistan og paragraf 227(1) i grunnloven knesetter formelt islams sentrale posisjon (Constitution of Pakistan 2010):

All existing laws shall be brought in conformity with the injunctions of Islam as laid down in the Holy Quran and Sunna ... and no law shall be enacted which is repugnant to such injunctions.

Det hersker bred enighet om at om at sex mellom personer av samme kjønn bryter med islamsk lov, og mange vil antagelig likestille homoseksuelle handlinger med zina. Slik Landinfo oppfatter situasjonen, hersker det ulike oppfatninger om både bevisbyrde og straffenivå. Landinfo er ikke kjent med undersøkelser om rettsoppfatningen i Pakistan, men den befinner seg antagelig på et meget strengt kontinuum; steining til døde, brenning til døde, kaste utfor klipper, livstidsstraff, etc.. Den malaysiske juristen Shafi'i Abdul Azeez Bello er kategorisk i sin vurdering av meningsklimaet i Pakistan:

LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender People) rights are not supported by any political or humanitarian party that does not value self-destruction. Being a lesbian, gay, bisexual or transsexual person is considered a taboo vice in parts of society of Pakistan and gay rights are close to non-existent (Bello 2012).

4.2 FAMILIE

4.2.1 Familie – interaksjon mellom kjønnene

Familien er den viktigste institusjon i det pakistanske samfunn. Familien og konsolidering av dens ressurser og anseelse, står over individenes aspirasjoner. Kjærlighet og følelser anerkjennes innenfor rammen av den tradisjonelle familien, og all seksualitet utenfor ekteskapet er tabu. Grunnlaget for familiens reproduksjon er kvinnen, og beskyttelse av kvinnelig seksualitet står sentralt. Det er i realiteten ikke aksept for interaksjon mellom kjønnene, og kvinner og menn fra ulike familier vil ikke opptre sammen. Det regnes ikke som anstendig å vise affeksjon eller hengivenhet, og selv ektepar vil opptre reservert overfor hverandre med andre til stede. Samtidig er det store variasjoner mellom by og land, og ulike sosioøkonomiske grupper. I enkelte områder (eksempelvis i Balochistan) vil man kun unntaksvis se kvinner utendørs, mens det i de store byene finnes unge tilhørende et øvre liberalt og utdannet sosialt sjikt som har et visst, men diskret samkvem. For den store majoritet av pakistanere finnes det imidlertid få - om noen - møteplasser for kvinner og menn

utenfor rammen av familien (ekteskapet). Pakistansk sosialt liv er markant preget av kjønnssegregasjon.

På den annen side kan personer av samme kjønn (oftest menn) relativt åpent vise hverandre følelser. I Pakistan kan man ofte se unge gutter som leier hverandre og opptrer på en måte som antagelig ville bli oppfattet som uttrykk for homofili i vestlige land. Mens kvinner og menn i mange sammenhenger ikke engang håndhilser, er det ikke uvanlig å se menn som nærmest opptrer kurtiserende. Når det gjelder anledningen for personer av samme kjønn til å vise hengivenhet overfor hverandre i det offentlige rom, kan det synes som om sammenhengen mellom intimitet og sosial bakgrunn er motsatt av hva som er tilfellet for tilvarende mellom kvinner og menn. Klemming, leing og fysisk kontakt mellom menn, synes i første rekke å være utbredt i lavere sosioøkonomiske sjikt. Middelklassen og overklassen har imidlertid overtatt vestlige forestillinger at slik oppførsel kan være en indikasjon på homoseksuell tiltrekning – noe som ser ut til å være en utvikling i mange samfunn verden over hvor det å vise hengivenhet mot noen av samme kjønn tradisjonelt har vært greit.

The moderate sections of the upper and middle class have mixed-gender gatherings and young men from this background do not hold hands as they are aware of the association this behaviour holds with homosexuality (IHEU 2008).

IHEU indikerer at aksepten for affektiv adferd mellom menn gjør at “It is very easy for homosexuals to disguise their relationship in this manner” (IHEU 2008).

4.2.2 Familie – seksuelle relasjoner mellom menn

Familiekulturens fokus på kontroll av kvinner og deres seksualitet innebærer at kvinner i realiteten ikke er tilgjengelig for ugifte menn. En rekke kilder stadfester at seksuelt samkvem mellom menn er utbredt i Pakistan, og de to nedenstående sitatene er representative for flere kilders situasjonsbeskrivelse.

Although it remains a taboo subject, homosexuality is relatively common in Pakistan (BBC 2005).

og

While such behaviour is strictly illegal, homosexuality is fairly widespread in Pakistan. Under the country's Islamic laws, sodomy carries a penalty of whipping, imprisonment or even death - but the fact on the ground is that it is also for the large part silently accepted (IRIN News 2006).

Kjønnssegrasjon og den sterke kontrollen av kvinner er antagelig delforklaringer på hvorfor sex mellom personer av samme kjønn (les: menn) er relativt utbredt og stilltiende tolerert.

Det er antagelig relevant å forstå toleransen i lys av at homoseksuelle handlinger, isolert sett, ikke representerer en trussel mot den grunnleggende institusjonen i pakistansk kultur, familien. Et sterkere fokus på og strengere straffnivå for utenomekteskapelig heterofilt seksuelt samkvem (*zina*) enn homoseksuelt samkvem, kan være uttrykk for det samme. Antropologen Unni Wikan peker også på den tradisjonelt høye graden av toleranse for homoseksualitet i mange muslimske samfunn, og at denne bør ses i lys av det kompromissløse kravet om at kvinner skal

være seksuelt rene og ærbare. Seksualitet mellom menn anses som en sikkerhetsventil som beskytter kvinner (Landinfo 2012).

Forskeren Badruddin Khan antyder følgende om bakgrunnen for en generell stilltende toleranse for homoseksuelle handlinger i et intervju på Queer Jihad:

Private sexual conduct is really not a big issue. In fact, from a pragmatic point of view, it is probably better for a young man to have sex with other men before marriage than a woman, since the only women available would presumably be prostitutes (Khan u.å.).

I en artikkel i New York Times holder en anonym homofil journalist frem at det – til tross for tabuene – er relativt enkelt og vanlig å praktisere homoseksuelle handlinger under dekke av nære vennskap med noen av samme kjønn i Pakistan. Journalisten fremhever at det er en grunnleggende forutsetning at ingen vet:

Pakistani society is sharply segregated on gender lines, with taboos about extramarital sex that make it almost harder to conduct a secret heterosexual romance than a homosexual one. Displays of affection between men in public, like hugging and holding hands, are common. "A guy can be with a guy anytime, anywhere, and no one will raise an eyebrow" (Ladly 2012).

I et intervju fra 2004 påpeker en ung gutt, Aziz, at han har sex med andre menn fordi kvinner "are largely inaccessible – even in red-light districts, where there are many more men than women for rent" (Kennedy 2004). Fravær av kvinner kan innebære at homoseksuelle handlinger i Pakistan – oftere enn i andre områder – nødvendigvis ikke er uttrykk for en homofil identitet eller legning. Journalisten referert ovenfor påpeker også at "Many Pakistani men who have sex with men do not think of themselves as gay. Some do it regularly, when they need a break from their wives, they say, and some for money" (Ladly 2012).

I forbindelse med Landinfos besøk i Pakistan i november 2012 ble spørsmål knyttet til homoseksuell adferd og homofili drøftet med to sentrale menneskerettighetsaktivister, advokat Hina Jilani samt en aktivist og samfunnsforsker. De pekte på at i de store byene er det ikke uvanlig – og akseptert – at ugifte kvinner bor sammen, og at ugifte menn bor sammen med ugifte menn. Slike samboerskap er ofte en økonomisk tilpasning, og ikke en stadfestelse av en relasjon. En forutsetning for at de skal bestå, er at det ikke fremkommer informasjon om seksuelle eller følelsesmessige forhold (samtaler Islamabad 2012). Allerede i 2005 ble tilsvarende forhold som våre samtalepartnere beskriver antydnet i en BBC-artikkel: "Increasingly, gay couples are living together in some of the big cities such as Karachi and Islamabad, but gay marriages remain unheard of" (BBC 2005). I en artikkel i New York Times fra november 2012 heter det:

But the reality is far more complex, more akin to "don't ask, don't tell" than a state-sponsored witch hunt. For a long time, the state's willful blindness has provided space enough for gays and lesbians. They socialize, organize, date and even live together as couples, though discreetly. One journalist, in his early 40s, has been living as a gay man in Pakistan for almost two decades. "It's very easy being gay here, to be honest," he said, though he and several others interviewed did not want their names used for fear of the social and legal repercussions. "You can live without being hassled about it," he

said, “as long as you are not wearing a pink tutu and running down the street carrying a rainbow flag” (Ladly 2012).

4.3 PEDERASTI

Landinfos gjennomgang ovenfor antyder at de fleste straffesaker som omhandler homoseksuell adferd er tilfeller hvor voksne menn har misbrukt unge gutter (mindrårige) seksuelt. Flere kilder hevder omfanget av denne kategorien overgrep er svært omfattende i hele Pakistan og stilletende tolerert; ”Most people know it happens – from the police to the wives of the men involved” (Kennedy 2004).

Guardian-journalisten Shahista Gohir peker på at tradisjoner som innebærer overgrep mot mindreårige er utbredt både i Afghanistan og Pakistan:

The moral hypocrisy is outrageous in a country where homosexuality is not only strictly forbidden but savagely punished, even between two consenting adults. However, men who sodomise young boys are not considered homosexuals or paedophiles. The love of young boys is not a phenomenon restricted to Afghanistan; homosexual pederasty is common in neighbouring Pakistan, too. In my view, repression of sexuality and extreme gender apartheid is to blame (Gohir 2010).

Unni Wikan påpeker også at forhold mellom eldre menn og unge gutter er vanlig og indikerer at det i mange muslimske miljøer gjør seg gjeldende en form for dobbeltmoral ved ”viljen til ikkje å vite”; handlinger i strid med islam eller sterke kulturelle føringer, tas ikke opp (Wikan 2007).⁴

5. HOMOSEKSUALITET OG HOMOFILI

Det er påpekt innledningsvis at homoseksualitet først og fremst forstås som handlinger og ikke som en grunnleggende følelsesmessig orientering – homofili. I den grad det forstås og omtales som knyttet til identitet, understrekes det ofte at homofili ikke eksisterer i Pakistan og at det er et fenomen skapt av vestlig dekadanse (IRIN News 2005). Pakistan, sammen med en rekke andre muslimske land, stemte i 2003 mot en FN-resolusjon som anerkjenner homofiles rettigheter (Osborn 2003). På tross av relativt stor grad av toleranse for sex mellom menn, er homofili, i likhet med homoseksuelle handlinger, ikke akseptert i Pakistan. Menneskerettighetsadvokaten Hina Jilani presiserte i samtale med Landinfo at spørsmål om homofili overhodet ikke kan tas opp i Pakistan. Selv ikke en så vidt profilert person som henne kan ta opp problematikk knyttet til seksuell orientering og homofili.

Det er ikke rom for å eksponere en homofil identitet i Pakistan. Landinfo mener at dette, som den stilletende toleransen for homoseksuelle handlinger, kan ses i lys av rådene familie- og ekteskapstradisjoner. I motsetning til homoseksuelle handlinger representerer homofili en permanent trussel mot ekteskapet og reduserer en familiegruppes muligheter til konsolidering gjennom ekteskap. Homofili bærer på

⁴ Se forøvrig Landinfos respons *Afghanistan: Dansende gutter (bacha bazi)* (Landinfo 2011).

sett og vis i seg en kime til den patriarkalske storfamiliens utslettelse. Homofili bryter med det pakistanske samfunnets viktigste institusjon, og det vil antagelig oppfattes som langt mer alvorlig å stå frem med en homofil identitet enn om homoseksuelle handlinger kommer til offentlighetens kjennskap.

5.1 OFFENTLIG KJENNSKAP

Det er slått fast ovenfor at personer av samme kjønn kan bo sammen, men om de har et homofilt forhold og det blir kjent, vil de, ifølge begge kildene i Islamabad, risikere alvorlige overgrep. Hina Jilani slo kategorisk fast at det ikke er mulig ”to come out of the closet” i Pakistan; det vil eksponere for risiko for alvorlige voldsovergrep fra private aktører. Det finnes ikke tilgjengelig erfaringsmateriale, slik at Jilanis synspunkt er å anse som kvalifiserte vurderinger. Landinfo mener at det ikke er grunn til å stille spørsmål ved vurderingene; fraværet av erfaringsmateriale er antagelig en bekreftelse på at de er riktige.

Landinfo mener videre at det er nærliggende å anta at de sterkeste reaksjonene vil kunne komme fra nærmeste familie, dette fordi et familiemedlem som blir karakterisert som homofil åpenbart vil svekke familiegruppens moralske status og ære. I forlengelsen av at homoseksuelle handlinger har element av *zina*, kan en ikke se bort fra at offentlig kjent homofili innenfor et tradisjonelt og religiøst konservativt miljø, vil representere risiko for alvorlige reaksjoner. Risiko for reaksjoner og reaksjonenes alvor vil antagelig variere langs flere akser, blant annet geografi, religiøst/kulturelt klima, nettverk, politisk innflytelse/makt, økonomi og utdanning, etc.

En kan heller ikke se bort fra reaksjoner fra andre aktører, først og fremst konservative religiøse miljøer som vil kunne aksjonere og representere en trussel om alvorlige overgrep.

5.2 INNEN FAMILIEN – IKKE OFFENTLIG KJENT

Manglende erfaringsmateriale gjør seg selvsagt også gjeldende når det gjelder hvordan kjennskap til homoseksuelle handlinger og homofili håndteres innenfor familier.

Den utstrakte viljen til stilletende toleranse og viktigheten av å ivareta familiens omdømme innebærer at reaksjoner fra nærmeste familie antagelig ikke vil gjøres kjent. Det vil svekke familiens anseelse. Samtidig er familiens anseelse avhengig av at forventninger om at konvensjoner oppfylles og alle familiemedlemmer er ansvarlig for at gruppens status vedlikeholdes. Det er derfor nærliggende å anta at homofile vil utsettes for sterkt press fra nærmeste familie for å inngå ekteskap. Den homofile kan antagelig også bli sykeliggjort og få redefinert sin status internt i familien. Det kan innebære reaksjoner som spenner fra krav til medisinsk behandling til at personen mister sin sine tradisjonelle og eventuelt lovbestemte rettigheter internt i familien, i ytterste konsekvens at han blir utstøtt. Antagelig vil mange homofile oppfylle familiens krav til å oppfylle konvensjonene og inngå ekteskap, samtidig som de fortsetter å være homoseksuelt aktive.

Society accepts them so long as they are marrying, procreating and fulfilling the responsibilities of their families; after that they are free to do whatever they want. But leading this dual life is hardly a solution and it's high time

that we addressed this issue and tried to develop an alternative framework as traditional Judaism and Christianity have done. Therefore, Muslim societies need to seek alternative interpretations of scriptures and available scientific research evidences to develop a rational and considerate stance regarding homosexuality (Hadi 2009).

Homofile som eventuelt utstøtes av sine familier, vil ikke ha noe annet valg enn å etablere seg på egenhånd. Slik etablering vil neppe være mulig i den homofiles opprinnelige miljø eller på landsbygda i Pakistan, men må skje i større byer. "For a long time, the state's willful blindness has provided space enough for gays and lesbians. They socialize, organize, date and even live together as couples, though discreetly" (Ladly 2012).

5.3 JURIDISKE FORHOLD – AVTALER MELLOM HOMOFILE MENN

Med unntak for anerkjennelsen av hijraer som gruppe, er det ingen lovbestemmelser som beskytter seksuelle minoriteter eksplisitt.

Hva gjelder skriftlige avtaler om varighet av relasjoner og relasjoners innhold mellom homofile, har Landinfo ingen informasjon om slike. Avtaler av denne karakter vil neppe ha juridisk verdi fordi de omhandler straffebelagte forhold og eksponerer avtalepartene for risiko for reaksjoner og – i verste fall – alvorlige overgrep.

5.4 SÆRSKILTE ETNISKE GRUPPER

Landinfo har ingen informasjon som antyder at særskilte etniske grupper har en mer liberal holdning til homofili eller seksualitet mellom personer av samme kjønn. ILGA, som en blant flere kilder, hevder at det er "some tolerance of intergenerational male-male relations in tribal areas bordering Afghanistan" (ILGA u.å.). Påstanden er ikke spesifisert, og ILGA henviser heller ikke til dokumentasjon. Slik Landinfo forstår den foreliggende informasjon, kan det legges til grunn at det generelt – i alle områder i Pakistan – foreligger risiko for reaksjoner fra private aktører om det blir kjent at personer av samme kjønn har en seksuell relasjon. Enkelte påstår imidlertid at det i noen områder er mer utbredt at menn har sex med menn. En av Landinfos samtalepartnere pekte eksempelvis på at "it's an open secret that men having sex with men happens more frequently in Khyber than other areas". Kilden mente at grunnen til den angivelige hyppigere forekomsten av slike relasjoner i Khyber er at segregasjonen i dette området er mer omfattende og den seksuelle frustrasjonen større enn i øvrige områder.

5.5 ORGANISERT AKTIVITET/INTERESSEORGANISASJONER

Med ett unntak, kjenner ingen av kildene Landinfo har konsultert til informasjon om organisasjoner som arbeider for homofiles rettigheter i Pakistan. En av kildene gav informasjon om en navngitt organisasjon⁵ i en by i Punjab-provinsen som etter sigende skal arbeide for homofiles rettigheter. Det har ikke lyktes Landinfo å finne offentlig tilgjengelig informasjon som kan bekrefte den aktuelle organisasjonens

⁵ Landinfo ønsker ikke å referere navnet på organisasjonen for eventuelt ikke å eksponere denne for problemer om den eksisterer.

eksistens. Mye taler for at dette er en løs sammenslutning av private som diskret gir individuell støtte til homofile. Det eksisterer slike grupper i flere av de store byene, men disse kan ikke kategoriseres som organisasjoner som arbeider for homofiles rettigheter. Det vil neppe være mulig å drive en slik organisasjon i Pakistan pr. 2013.

5.6 TRANSKJØNNEDE

Pakistan var blant de første og er et av få land som har akseptert kjønnskategorien transkjønnede (engelsk: transgender/TG). TG er inkludert i nasjonale id-kort. Transkjønnede er ikke ansett som homoseksuelle, og er verken menn eller kvinner. De er tolerert som gruppe, men ikke respektert. En av Landinfos samtalepartnere beskrev deres situasjon slik: "TG are outcast, have bad health, are regarded as scum by religious groups and have no access to the labour market. Most of them are involved in the entertainment business."

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- BBC (2005, 5. oktober). First gay 'marriage' in Pakistan. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/4313210.stm> [lastet ned 9. april 2013]
- Bello, Shafi'i Abdul Azeez (2012, 1. desember). *The punishment of homosexuality in Islamic contemporary world: Malaysia, Iran, Pakistan and Saudi Arabia as a case study*. Gombok: International Islamic University Malaysia. Tilgjengelig fra <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2183622> [lastet ned 3. februar 2013]
- [Constitution of Pakistan] (2010, 20. april). *The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan*. Islamabad: National Assembly of Pakistan. Tilgjengelig fra <http://www.na.gov.pk/publications/constitution.pdf> [lastet ned 1. februar 2013]
- GLAPN, dvs. Gay & Lesbian Archives of the Pacific Northwest (2007, 24. november). *Sodomy Laws: Pakistan*. Portland: GLAPN. Tilgjengelig fra <http://www.glapn.org/sodomylaws/world/pakistan/pakistan.htm> [lastet ned 1. februar 2013]
- Gohir, Shahista (2010, 24. april). The hypocrisy of child abuse in many Muslim countries. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2010/apr/25/middle-east-child-abuse-pederasty> [lastet ned 6. mars 2013]
- Hadi, Hussain (2009, 1. april). A cry in the wilderness: Male homosexuality in Pakistan. *Chay Magazine*. Tilgjengelig fra http://www.chaymagazine.org/index.php?option=com_content&view=article&id=118:a-cry-in-the-wilderness-male-homosexuality-in-pakistan&catid=48:homosexuality&Itemid=85 [lastet ned 3. februar 2013]
- IHEU, dvs. International Humanist and Ethical Union (2008, 4. februar). *Homosexuality in Pakistan*. London: IHEU. Tilgjengelig fra <http://www.iheu.org/node/2922> [lastet ned 3. februar 2013]
- ILGA, dvs. International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (u.å.). *Pakistan*. Brussel: ILGA. Tilgjengelig fra <http://ilga.org/ilga/en/countries/PAKISTAN/Law> [lastet ned 29. januar 2013]
- IRIN News (2005, 10. mai). Pakistan: Focus on gay rights. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report/28594/PAKISTAN-Focus-on-gay-rights> [lastet ned 1. februar 2013]
- IRIN News (2006, 21 september). Pakistan: Marginalised male sex workers vulnerable to HIV/AIDS. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report/61708/PAKISTAN-Marginalised-male-sex-workers-vulnerable-to-HIV-AIDS> [lastet ned 1. februar 2013]
- Kennedy, Miranda (2004, 11. juli). Open secrets. *The Boston Globe*. Tilgjengelig fra http://www.boston.com/news/globe/ideas/articles/2004/07/11/open_secrets/?page=full [lastet ned 1. februar 2013]
- Khan, Badruddin (u.å.). *Longing but not belonging*. [s.l.] Queer Jihad. Tilgjengelig fra <http://www.well.com/user/queerjhd/sxbadruddin.html> [lastet ned 4. mars 2013]
- Landinfo (2011, 11. februar). *Afghanistan: Dansende gutter (bacha bazi)*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1544/1/1544_1.pdf [lastet ned 10. mars 2013]
- Landinfo (2012, 16. april). *Afghanistan: Homofili*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2045/1/2045_1.pdf [lastet ned 10. mars 2013]
- Ladly, Meghan Davidson (2012, 3. november). Gay Pakistanis, still in shadows, seek acceptance. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <http://www.nytimes.com/2012/11/04/world/asia/gays-in-pakistan-move-cautiously-to-gain-acceptance.html?pagewanted=all&r=0> [lastet ned 5. februar 2013]

- Mujtaba, Hasan (1997). *The other side of midnight. Pakistani male prostitutes*. I: Murray, S. & Roscoe, W. (Red.). *Islamic homosexualities*. New York: New York University Press, 267-274.
- Osborn, Andrew (2003, 25.april). Muslim alliance derails UN's gay rights resolution. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.guardian.co.uk/world/2003/apr/25/gayrights.andrewosborn> [lastet ned 10. mars 2013]
- Pakistan Today (2011, 8. april). Child abuse – ‘Cruel numbers’ speak for children. *Pakistan Today*. Tilgjengelig fra <http://www.pakistantoday.com.pk/2011/04/08/city/lahore/child-abuse-cruel-numbers-speak-for-children/?printType=article> [lastet ned 15. april 2013]
- [Penal Code] (1860, 6. oktober). *Pakistan Penal Code (Act XLV of 1860)*. Tilgjengelig fra <http://www.pakistani.org/pakistan/legislation/1860/actXLVof1860.html> [lastet ned 29. april 2013]
- Sahil (uå). *Cruel Numbers 2011*. Islamabad: Sahil. Tilgjengelig fra <http://www.sahil.org/images/CR2011.pdf> [lastet ned 1. februar 2013]
- U.S. Department of State (2011, 8. april). *Pakistan 2010 Country Reports on Human Rights Practices*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/sca/154485.htm> [lastet ned 4. februar 2013]
- Wikan, Unni (2007, 7. januar). Islams usynlige seksualitet. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article1591540.ece> [lastet ned 8. mars 2013]
- [Zina Hudood Ordinance] (1979, 9. februar). *The Offence of Zina (Enforcement of Hudood) Ordinance, 1979*. Islamabad: Islamic Republic of Pakistan. Tilgjengelig fra http://www.pakistani.org/pakistan/legislation/zia_po_1979/ord7_1979.html [lastet ned 10. april 2013]

Muntlige kilder

- Advokat og menneskerettighetsaktivist Hina Jilani. Møte i Lahore, 22. november 2012.
- Samfunnsviter og menneskerettighetsaktivist. Møte i Islamabad, 19. november 2012.